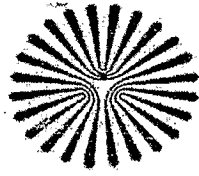

دانشگاه پیام نور - کتابخانه مرکزی
بخش نشریات

شماره ثبت	P
شماره مدرک	۵۶۷
شماره رکورد	۸۴۹۸

باصلاحی

دانشگاه پیام نور

دانشگاه پیام نور

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه زبانشناسی

عنوان پایان نامه

مشکلات یادگیری زبان انگلیسی دانش آموزان فارسی زبان کرج در ارتباط با

افعال دارای حرف اضافه ی مستتر

پایان نامه

برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد
در رشته ی زبانشناسی همگانی

استاد راهنما

سرکار خانم دکتر بلقیس روشن

۶۳۸۶ / ۲ / ۶۱۶۱

مؤلف

معظم معصوم زاده

تاریخ: شهریور ۱۳۸۵

۹۹۸۷۶

تقديم به

همه ی آنهایی که

دوستشان دارم

سپاس ایزد منان و خدای یکتا را که افق جدیدی در عرصه ی علم آموزی بر من گشود و بر من توانایی بخشید تا گامی هرچند کوچک، در راه کسب علم و دانش بردارم.

در ابتدا، لازم است از راهنمایی ها و ارشادات شایسته و ارزشمند استاد راهنمای محترم سرکار خانم دکتر روشن که در طی تحریر این پایان نامه محبت خویش را از من دریغ نفرمودند و با دقت و صبر و حوصله ی فراوان مرا در رفع اشکالات این پایان نامه یاری رساندند، تشکر کنم.

تشکر ویژه ی خود را از آقای باقر پسندی، کارشناس گروه که زحمت زیادی به ایشان دادم اعلام می دارم. از مدیران و پرسنل دبیرستان ها و مراکز پیش دانشگاهی نواحی چهارگانه ی آموزش و پرورش کرج که همکاری صمیمانه ای با اینجانب داشتند، تشکر می کنم.

شایسته است از خانم یوسفی که زحمت تایپ این پایان نامه را بر عهده گرفتند یاد کنم و بدین وسیله از ایشان سپاسگزارم.

در انتها، از همه ی کسانی که به هر نحوی از انحاء مرا در تحقق این مهم یاری فرمودند، قدردانی می کنم.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
تقدیم به.....	الف.....
تقدیر و تشکر.....	ب.....
فهرست شکلها و جداول.....	و.....
فهرست علائم و اختصارات.....	ز.....
چکیده.....	ح.....

فصل اول- کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه.....	۲.....
۲-۱- چارچوب تحقیق.....	۴.....
۱-۲-۱- بیان مسئله و اهمیت آن.....	۶.....
۲-۲-۱- نظریه ی معنایی و فرضیه ساختار مفهومی.....	۶.....
۳-۲-۱- روش تحقیق.....	۱۱.....
۴-۲-۱- اهداف تحقیق.....	۱۱.....
۵-۲-۱- پرسش های تحقیق.....	۱۱.....
۶-۲-۱- محدودیت های تحقیق.....	۱۲.....
۷-۲-۱- محدوده ی تحقیق.....	۱۲.....
۸-۲-۱- مفاهیم بنیادی و تعاریف آنها.....	۱۲.....

فصل دوم - پیشینه تحقیق و مبانی نظریه

۱-۲- مقدمه.....	۱۵.....
۲-۲- مبانی نظری.....	۱۸.....
۱-۲-۲- ساختار مفهومی-واژگانی.....	۱۸.....
۲-۲-۲- اصول، عناصر و ویژگی ها.....	۱۹.....
۱-۲-۲-۲- مقوله های هستی شناختی(مقوله های مفهومی).....	۲۰.....
۲-۲-۲-۲- عناصر اولیه ی مفهومی(نقشهای مفهومی).....	۲۱.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲۳	۱-۲-۲-۲-۲- تجزیه ی واژگانی.....
۲۵	۱-۲-۲-۳- حوزه های مفهومی.....
۲۵	۱-۲-۲-۳- حوزه های مفهومی و فرضیه ی روابط موضوعی.....
۲۸	۱-۲-۲-۳- حوزه های مفهومی و چندمعنایی.....
۲۹	۱-۲-۲-۳- نقشهای موضوعی.....
۳۳	۱-۲-۲-۳- توزیع نقشهای معنایی.....
۳۴	۱-۲-۲-۳- نقشهای معنایی و نظریه ی اتصال.....
۳۵	۱-۲-۲-۴- ساختار مفهومی و ساختار موضوعی.....
۳۹	۱-۲-۲-۴- ساختارهای چندموضوعی.....
۴۰	۱-۲-۲-۵- محدودیت های گزینشی.....

فصل سوم- روش تحقیق..... ۴۲

فصل چهارم- تحلیل و بررسی افعال دارای حرف اضافه ی مستتر

۴۶	۱-۴ مقدمه.....
۴۹	۲-۴ طبقه بندی افعال برحسب ساختار مفهومی.....
۴۹	۱-۲-۴ افعال حوزه ی مکانی.....
۴۹	۲-۲-۴ افعال حوزه ی مالکیتی.....
۴۹	۳-۲-۴ افعال حوزه ی ارتباطی.....
۴۹	۴-۲-۴ افعال حوزه ی وجودی.....
۴۹	۵-۲-۴ افعال حوزه ی ضمنی.....
۴۹	۶-۲-۴ افعال حوزه ی تشخیصی.....
۵۰	۱-۱-۲-۴ افعال جهتی.....
۵۱	۲-۱-۲-۴ افعال آغازین.....
۵۳	۳-۱-۲-۴ افعال حرکتی.....

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵۵	۱-۲-۲-۴ افعال سببی- حرکتی
۵۶	۲-۲-۲-۴ افعال ایستا
۵۷	۱-۳-۲-۴ افعال حرکتی
۵۸	۲-۳-۲-۴ افعال ماندنی
۶۰	۱-۴-۲-۴ افعال سببی
۶۱	۲-۴-۲-۴ افعال ماندنی
۶۲	۱-۵-۲-۴ افعال ایستا
۶۳	۲-۵-۲-۴ افعال ماندنی
۶۵	۱-۶-۲-۴ افعال ایستا
۶۶	۲-۶-۲-۴ افعال ماندنی
۶۶	۳-۴ damage to, marrage with
۷۰	فصل پنجم- نتیجه گیری
۷۶	کتابنامه
۸۰	واژه نامه ی فارسی- انگلیسی
۹۰	واژه نامه ی انگلیسی- فارسی
۱۰۱	چکیده ی انگلیسی

فهرست شکلها و جداول

صفحه	عنوان
٦.....	شکل (١).....
٢٢.....	شکل (٢).....
٢٢.....	شکل (٣).....
٢٠.....	جدول (١).....
٦٧.....	جدول (٢).....

فهرست علائم و اختصارات

[] : نشانگر مؤلفه، عنصر مقوله یا سازه ی مفهومی

< > : نشانگر ساختار موضوعی

() : نشانگر اختیاری بودن

{ } : نشانگر انتخاب یکی از چند

* : غیر دستوری؛ ناپذیرفتنی

z,y,x : نشانگر متغیر؛ سازه ی مفهومی

j,i : نشانگر نمایه

pp : گروه حرف اضافه

p : حرف اضافه

c : نشانگر تماس

ex : نشانگر حوزه ی وجودی

temp : نشانگر حوزه ی زمانی

circ : نشانگر حوزه ی ضمنی

poss : نشانگر حوزه ی مالکیتی

loc : نشانگر حوزه ی مکانی

ident : نشانگر حوزه ی تشخیصی

ORIENT : نشانگر عنصر اولیه ی جهت یابی

EXCH : نشانگر عنصر اولیه ی معاوضه

EXT : نشانگر عنصر اولیه ی امتداد

INCH : نشانگر عنصر اولیه ی آغازین

چکیده

عنوان این پایان نامه، مشکلات یادگیری زبان انگلیسی دانش آموزان فارسی زبان کرج در ارتباط با افعال دارای حرف اضافه ی مستتر می باشد. در این پایان نامه افعال دارای حرف اضافه ی مستتر در چارچوب نظریه ی ساختار مفهومی جکندوف طبقه بندی و سپس با استفاده از نظریه ی تجزیه ی واژگانی به مؤلفه های سازنده تجزیه می شوند و بدین ترتیب باز نمود معنایی این افعال به دست می آید تا از این طریق به سؤالات تحقیق پاسخ داده شود. پرسش های این تحقیق عبارتند از :

۱- مشکلات دانش آموزان فارسی زبان کرج در ارتباط با افعال انگلیسی دارای حرف اضافه ی مستتر به هنگام یادگیری زبان انگلیسی چیست؟

۲- این مشکلات زاینده ی چه می باشند و از کجا نشأت می گیرند؟

بر اساس نتایج به دست آمده ، مشکل اساسی دانش آموزان فارسی زبان کرج ناتوانی در درک معنای اصلی افعال دارای حرف اضافه ی مستتر به دلیل ساختار مفهومی خاص آنها در مقایسه با معادل های فارسی آنها می باشد که در نهایت به درک نادرست آنها از زبان دوم منجر می شود. زیرا ساختار مفهومی این افعال در زبان انگلیسی متشکل از یک سری نقشها و مقوله های مفهومی است و وجود مسیر- نقشها در ساختار مفهومی این افعال دال بر وجود یک حرف اضافه است که در ساختار نحوی این افعال در زبان فارسی نمود پیدا نمی کند. از طرف دیگر این مشکلات غالباً "تحت تأثیر زبان مادری بوده و نیز به دلیل ساختار مفهومی متفاوت این افعال در دو زبان فارسی و انگلیسی و همچنین خلط حوزه های معنایی متصور شده برای این گونه افعال بخصوص در موارد چندمعنایی می باشد. زیرا ساختار مفهومی این افعال در زبان مادریشان یعنی زبان فارسی فاقد مسیر- نقش می باشد و به دلیل چندمعنایی بودن برخی از این افعال، دانش آموزان از معنایی که از بسامد بالایی برخوردار هستند، استفاده می کنند.

این پایان نامه مشتمل بر پنج فصل، کتابنامه و واژه نامه می باشد. در فصل اول کلیات تحقیق، شامل یک مقدمه، چارچوب تحقیق، اهداف، پرسش ها، محدودیت ها، محدوده و سرانجام تعدادی مفاهیم بنیادی مطرح می شود. در فصل دوم پس از معرفی پیشینه ی تحقیق، مبانی نظری در قالب نظریه های جکندوف ارائه می گردد. فصل سوم به روش تحقیق اختصاص دارد. در فصل چهارم، افعال دارای حرف اضافه ی مستتر در چارچوب ساختار مفهومی جکندوف پس از طبقه بندی، مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرند و فصل پنجم، شامل یافته های تحقیق و پیشنهادات می باشد.

واژگان کلیدی : معنی شناسی مفهومی- واژگانی، فعل، حرف اضافه، باز نمود معنایی و مفهومی، ساختار مفهومی- واژگانی، مفهوم، نقشهای موضوعی، عناصر اولیه ی مفهومی، مقوله های مفهومی، حوزه های مفهومی

فصل اول

کلیات تحقیق

معنی‌شناسی واژگانی^۱ بخشی از نظریه معنایی زبان است که ساختار معنایی واحد واژگانی^۲ را به منظور دست‌یابی به آن گروه از ویژگی‌ها و عناصر معنایی مطالعه می‌کند که بر صورت‌های نحوی آن تأثیر می‌گذارند. ساختار معنایی فعل و چگونگی رابطه‌ی متقابل بین ویژگی‌های نحوی و معنایی آن، هسته‌ی این مطالعات را تشکیل می‌دهند روشن [۲۰:۶].

به‌طور کلی فعل یکی از محوری‌ترین مقوله‌های نحوی در زبان به‌شمار می‌رود. فعل روابط عمیقی با مقوله‌های دیگر دارد. روابط آن با مقوله‌ی اسم از این جهت می‌باشد که فعل، موضوع‌ها^۳ را انتخاب می‌کند. با مقوله‌ی قید از این جهت که قید فعل را توصیف می‌کند و ارتباط آن با حروف اضافه‌بدین صورت است که فعل، حرف اضافه را معرفی می‌کند [۴۹]. و همچنین، نقشهای موضوعی^۴ را برای موضوعهای خود و نیز برای حرف اضافه تعیین می‌کند و حروف اضافه نیز به نوبه خود نقشهای موضوعی را برای گروه‌های اسمی تعیین می‌کنند. معنای فعل در خصوص تفسیر موضوع‌های آن در صورت‌های نحوی، نقش عمده‌ای دارد و یک بازنمود ساختاری^۵ مناسب از این معنا می‌تواند در تحلیل مشکلات یادگیری زبان انگلیسی دانش‌آموزان فارسی زبان بسیار مفید واقع شود.

مجموعه واژه‌های^۶ یک زبان را واژگان^۷ می‌گویند و هر کدام از واژه‌ها ممکن است با توجه به ساخت صرفی آنها، اشکال مختلفی داشته باشند. معنی‌شناسی واژگانی اطلاعاتی در خصوص این که گویشوران یک زبان چگونه معنی یک واژه را می‌فهمند و هر کدام از واژه‌ها چه معنی‌ای دارند، چگونه مفاهیم^۸ را می‌رسانند و خود چگونه فهمیده می‌شوند، فراهم می‌آورد.

معنی یک واژه به روش‌های مختلفی بازنمود می‌شود که از میان این روش‌ها می‌توان به روابط واژگانی چون شمول معنایی^۹، چندمعنایی^{۱۰}، هم‌معنایی^{۱۱}، تضاد^{۱۲} و جزءنمایی معنایی^{۱۳} اشاره کرد. روش دوم که اغلب معناشناسی مؤلفه‌ای^{۱۴} خوانده می‌شود مبتنی است بر عناصر اولیه‌ی معنایی^{۱۵} که در آن معنای واژه، در چارچوب مجموعه‌ای از عناصر معنایی مطالعه می‌گردد و از ساخت درونی واژه‌ها، نقش‌های موضوعی، محدودیت‌های گزینشی^{۱۶} و تجزیه‌ی واژگانی^{۱۷} بهره می‌برد [۴۹:۶].

۱. lexical semantics

۲. arguments

۳. structural representation

۴. lexicon

۵. hyponymy

۶. synonymy

۷. metonymy

۸. primitives

۹. lexical decomposition

۱۰. lexical item

۱۱. thematic roles

۱۲. lexemes

۱۳. concepts

۱۴. polysymy

۱۵. antonymy

۱۶. componential semantics

۱۷. selectional restrictions

معنی شناسی واژگانی از دیدگاه شناختی بسیار مورد توجه بوده و جالب به نظر می رسد. از این جهت که واژه ها در واقع " اسم هایی"^۱ برای مفاهیم ویژه هستند. بنابراین معناشناسی واژگانی مطالعه آن دسته از مفاهیم است که اسم دارند. در نتیجه این سؤال را که "واژه ها چه معانی دارند؟" می توان به صورت " چه مفاهیمی می توانند داشته باشند؟" هم بیان کرد [۴۹].

بسیاری از مفاهیم آشنا در زبان وجود دارد که توسط خود زبان تعبیر می شوند، البته در صورتی که واژه ای برای آنها وجود نداشته باشد. برای مثال در زبان انگلیسی واژه ای وجود ندارد که برای "بوی هلو" نام گذاری شده باشد ولی هر چند می توانست باشد. علاوه بر این برای هر زبان، واژگان گزینی برای مجموعه ی مختلفی از مفاهیم امری عادی و معمول است [۴۹].

معنی شناسی واژگانی حوزه ای است که در آن معنی و صورت که به طور عمیق و تنگاتنگ باهم در ارتباط هستند، با هم برخورد می کنند. بنابراین معنی شناسی واژگانی در درک معلوم و مجهول های زبان و نیز مفهوم سازی^۲ نقش بسزایی دارد [همان].

جکندوف^۳ [۸:۲۷] به تبعیت از دو قطب زبانی چامسکی [۳۶:۱۲] یعنی زبان درونی شده^۴ و زبان بیرونی شده^۵، مفاهیم درونی شده^۶ و مفاهیم بیرونی شده^۷ را مطرح می کند و البته وی برای توجیه دانش ذهنی انسان، مفاهیم درونی شده را به عنوان یک نظریه مفهومی مورد توجه قرار می دهد. استنباط وی بدین دلیل است که او معنی شناسی را اساساً در تعامل با نحو زایشی می داند.

مفاهیم درونی شده عبارت است از ساختار صوری آن دسته از بازنمودهای ذهنی که درک انسان از مفاهیمی را که توسط زبان بیان می شوند، رمزگذاری^۸ می کند. جمله های یک زبان شامل مجموعه ای از مفاهیم درونی شده هستند که از طریق مجموعه محدودی از عناصر اولیه ذهنی^۹ و اصول ترکیبی^{۱۰} توصیف می شوند. جکندوف معتقد است که بر اساس همین مفاهیم درونی شده است که گویشوران یک زبان کارهای متعددی را انجام می دهند، استنباط می کنند، جمله ای را به جمله ی دیگر ترجمه می کنند و... [۸:۲۷].

مفاهیم درونی شده اساس و زیربنای نظریه مفهومی جکندوف را تشکیل می دهد و در چارچوب این نظریه همه چیز با واژه ی "مفهوم" معنا پیدا می کند. در این نظریه واحدهای واژگانی به مفاهیم واژگانی

۱. names

۲. Jackendoff

۴. internalized language : I-language

۵. externalized language : E-language

۶. internalized concepts : I-concepts

۸. encode

۱۰. principles of combination

۲. conceptualization

۴. زبان درونی شده یعنی حالت های ذهن/مغز که وارد رفتار زبانی می شوند.

۵. زبان بیرونی شده یعنی رفتار زبانی

۷. externalized concepts : E-concepts

۹. mental primitives

معروف هستند. این مفاهیم شامل طرحواره های^۱ محدودی هستند که می توانند با باز نمودهای ذهنی اشیاء دیگر مقایسه شوند. برای مثال مفهومی را که بوسیله ی واژه ی "سگ" بیان می شود، در نظر بگیرید. شخصی که این مفهوم را می داند در برخورد با اشیاء دیگر، می داند که آنها سگ هستند یا نه. بنابراین، این مفهوم نمی تواند به صورت فهرستی از سگ ها که یک شخص قبلاً با آنها برخورد نکرده است، رمزگذاری شود.

علاوه بر این، طرحواره هایی که افراد مختلف در زبان های مختلف از مفاهیم در ذهن خود دارند متفاوتند. این بدان معنی است که اگر واژه ای در زبان خاصی وجود ندارد، آن مفهوم به صورت طرحواره ی درونی شده در آن زبان در نیامده است [۴۹]. جکندوف [۲۶] نیز معتقد است که این مفاهیم دارای ساختار ترکیبی هستند و می توان این ساختارها^۲ را تجزیه و صورت بندی کرد. البته معنی هر واژه یک سری مرزهای نامعلوم و انواع متعددی ابهامات را در خود دارد که تهدیدی برای نظریه ی معنی شناسی واژگانی محسوب نمی شود و گسترش نظریه ی دیگری از تجزیه ی واژگانی که ابهامات در آن بخشی از ساختمان ساختار مفهومی^۳ هستند، ضروری می نماید [همان].

با توجه به آن چه گفته شد، افعال و به خصوص افعال دارای حرف اضافه ی مستتر، مانند use (استفاده کردن از، رفتار کردن با)، enter (وارد شدن در)، greet (احوالپرسی کردن با) و... از مفاهیم واژگانی هستند که می توان آنها را بر حسب عناصر اولیه و اصول ترکیبی تجزیه کرد و باز نمود معنایی مناسب آنها را تعیین کرد. هدف از این کار در این پایان نامه بررسی مشکلات یادگیری دانش آموزان فارسی زبان در ارتباط با این گونه افعال می باشد.

در بخش بعدی که به چارچوب تحقیق مربوط می شود، توضیح مختصری درباره ی روش کار و نیز نحوه ی باز نمود معنایی این افعال در چارچوب معناشناسی مفهومی- واژگانی^۴ ارائه می گردد و در فصل بعد به شرح کامل ساختار مفهومی-واژگانی^۵ که به نظریه ی LCS^۶ نیز معروف است و زیربنای اصلی کار تحقیقی نگارنده می باشد خواهیم پرداخت.

۱. schemas

۲. structures

۳. conceptual structure

۴. lexical-conceptual semantics

۵. lexical-conceptual structure

۶. LCS که شکل اختصاری Lexical conceptual semantics می باشد به معنی ساختار مفهومی- واژگانی است و طبق نظر جکندوف [۲۰:۲۴] می توان از آن به ساختار مفهومی یادکرد. بنابر این از این به بعد به جای LCS از اصطلاح ساختار مفهومی استفاده خواهد شد.

۲-۱ چارچوب تحقیق

۱-۲-۱ بیان مسئله و اهمیت آن

معناشناسی مورد نظر جکندوف با اصلی به نام کمینه گرای زبان شناختی^۱ مطابقت می کند. این اصل به این نکته اشاره دارد که صورت گرای زبان شناختی^۲ باید تا اندازه ی ممکن تقلیل یابد تا از این طریق امکان شیوه های تفکر ظریف تری در باره ی زبان فراهم شود. روح حاکم بر اصل کمینه گرای مبتنی بر این است که هر چه نظریه موجزتر و خلاصه تر باشد پسندیده تر است. [به نقل از منبع ۵: ۶۰۳]. معناشناسی مفهومی- واژگانی جکندوف که چارچوب نظریه ی این پایان نامه را تشکیل می دهد، کاملاً منطبق با اصل کمینه گرای زبان شناختی است.

معناشناسی مفهومی- واژگانی که جکندوف آن را به اختصار معناشناسی مفهومی^۳ می نامد چارچوبی است برای تحلیل معنایی که اساساً توسط وی پایه گذاری شد^۴. هدف این معناشناسی فراهم آوردن ویژگی های مخصوص عناصر مفهومی است که به وسیله آنها می توان واژه ها و جملات یک زبان را فهمید و در نتیجه یک باز نمود معنایی ایجاد کرد. تعریفی که جکندوف [۱۱: ۲۷] از مفهوم ارائه می دهد عبارت است از: باز نمود ذهنی که می تواند به جای معنای یک اصطلاح زبان شناختی به کار رود. وی با استناد به این تعریف معتقد است که گویشوران یک زبان جمله را زمانی درست تلقی می کنند که تعبیر آنها از جهان خارج شرط مفهوم را رعایت کند. به این معنا که بر اساس معناشناسی مفهومی سطحی از باز نمود ذهنی به نام ساختار مفهومی- واژگانی به عنوان صورت^۵ وجود دارد که در آن گویشوران تعبیر خود را از جهان خارج در می یابند.

نظریه ی معناشناسی مفهومی نه تنها به شکل باز نمودهای ذهنی^۶ ای مربوط می شود که ساختار مفهومی را تشکیل می دهند بلکه با روابط صوری بین این سطح (ساختار مفهومی) با سطوح دیگر باز نمود نیز مرتبط می باشد. این نظریه همچنین بر وجود یک سطح نحوی مستقل تأکید دارد و باز نمودها در آن صوری هستند. بر اساس این نظریه معنی باید توسط ساختارهای معنایی صوری در ارتباط با ساختارهای نحوی از طریق یک سری قواعد خوش ساختی تطبیقی^۷ تعبیر شود. جکندوف معتقد است که نحو تنها بخش زایشی دستور نیست و معناشناسی نیز یک بخش زایشی مستقل است که هم با نحو در تعامل است و هم با واج شناسی.

۱. linguistic minimalis

۲. linguistic formalization

۳. conceptual semantics

۴. در این پژوهش نیز از اصطلاح معناشناسی مفهومی برای اشاره به معناشناسی مفهومی- واژگانی استفاده خواهد شد.

۵. form

۶. mental representation

۷. . correspondence well-formedness rules

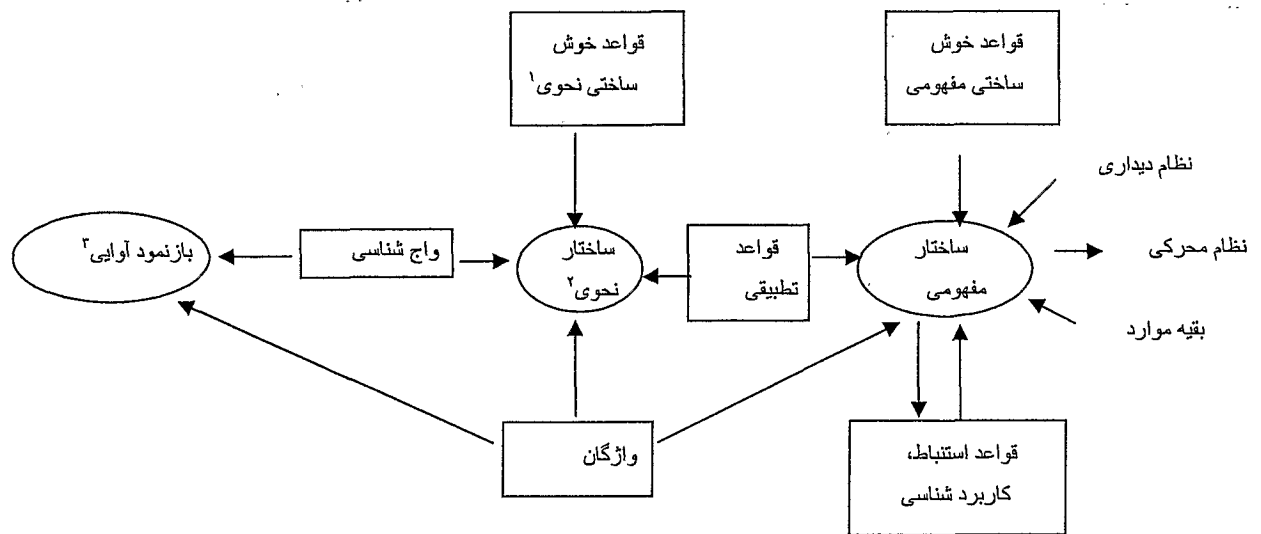
زبان‌شناسی زایشی، که معناشناسی زایشی نشأت گرفته از آن است، به توصیف ساختاری آنچه که انسان به طور ناخودآگاه بدان واقف است و او را قادر می‌سازد به زبان طبیعی صحبت کند، می‌پردازد. این دانش زبانی همان دستور است؛ یعنی مجموعه محدودی از اصول صوری است که با هم مجموعه نامحدودی از ساختارهایی را که گویشوران زبان به عنوان جمله به کار می‌برند، توصیف می‌کند.

۱-۲-۲ نظریه معنایی و فرضیه ساختار مفهومی^۱

کتز و فودور^۲ [۳۰] معتقدند که معنی از طریق یک سطح صوری به نام باز نمود معنایی جدا از ساخت نحوی تعبیر می‌شود. جکندوف [۹:۲۴] این سطح را سطح ساختار معنایی (مفهومی) می‌نامد. این سطح از طریق مجموعه‌ای از قواعد تطبیقی به ساختار نحوی مربوط می‌شوند. در این نظریه قواعد خوش ساخت تطبیقی جای خود را به قواعد خوش ساختی مفهومی^۳ می‌دهند. این دو قاعده همراه با واژگان، ساختار مفهومی را به دست می‌دهند. جکندوف جایگاه ساختار مفهومی را در نظام زبانی انسان به گونه‌ای که در شکل (۱) آمده نشان می‌دهد که در آن ساختار مفهومی از دو جهت، یکی با کاربردشناسی^۴ و قواعد استنباط^۵، و دیگری با قواعد تطبیقی^۶ که مستقیماً بین ساختار مفهومی و ساختار نحوی منطبق^۷ می‌شود، در ارتباط است. قواعد استنباط و کاربردشناسی در واقع انطباقی^۸ از ساختار مفهومی هستند که دوباره به خود آن برمی‌گردند.

۱ conceptual structure hypothesis
 ۲. conceptual well-formedness rules
 ۳. rules of inference
 ۴. map

۲. Katz and Fodor
 ۳. pragmatics
 ۴. correspondence rules
 ۵. mapping

شکل (۱): جایگاه ساختار مفهومی در نظام زبانی انسان [۲۴]

جکندوف [۱۳:۲۴] معتقد است که در هر نظریه معنایی دو نوع محدودیت وجود دارد: الف) محدودیت دستوری و ب) محدودیت شناختی. محدودیت دستوری یعنی اینکه ساختار نحوی نقش بسزایی در معنای جمله ایفا می کند، محدودیت شناختی که بر معناشناسی تحمیل می شود حاکی از این است که اگر ملاحظات زبانشناختی نادیده گرفته شوند، برخی از حوزه ها در خصوص طبیعت اندیشه ی بشر می تواند مسئله ساز شود. وی در پاسخ به این محدودیت، به سطحی از بازنمود ذهنی به نام سطح ساختار ذهنی معتقد است که در آن اطلاعات حسی^۴، حرکتی^۵ و زبان شناختی^۶ با هم سازگار هستند [۱۷:۲۷]. همچنین، بدون وجود چنین سطحی از بازنمود، قادر به انجام کارهای فیزیکی همچون نواختن پیانو بدون تبدیل اطلاعات شنیداری به صورت دستورالعملهایی برای مراکز حرکتی، و یا حتی انجام کارهایی از قبیل صحبت درباره ی آنچه می بینیم، نخواهیم بود. جکندوف معتقد است که ساختارهای مفهومی احتمالی که توسط انسان قابل دریافت هستند توسط مجموعه ای از قواعد خوش ساختی مفهومی مشخص می شوند. این قواعد فطری و جهانی هستند و هر انسانی این قابلیت را دارد که مفاهیم را گسترش دهد و گسترش آنها به تجربه اشخاص بستگی دارد. برخی از قواعد یادگرفتنی هستند. برای مثال شخص، در صورتی که ذهن او یک بعد مفهومی برحسب

1. well-formedness syntactic rules
3. phonetic representation
5. motor

2. syntactic structure
4. sensory
6. linguistic

اینکه مثلاً "چه رنگی به لحاظ ذهنی می تواند باز نمود شود، ایجاد نمی کرد، نمی توانست رنگها را از هم تشخیص دهد. وجود چنین حوزه های مفهومی است که باید از طریق قواعد خوش ساختی مفهومی مشخص شوند.

در ساختار مفهومی مشخص کردن آن گروه از مولفه های معنایی^۱ فعل که نقش عمده ای در تعیین ویژگیهای نحوی دارند، بسیار با اهمیت است و در آن مولفه های معنایی یا مفاهیم ذهنی به عنوان عناصر اولیه ی معنایی در نظر گرفته می شوند. جکندوف [۲۷].

در این ساختار معنای واژه از رهگذر مفاهیم ذهنی، مشخص شده و مطالعه می گردد. بدین معنی که یک سری باز نمودهای ساختاری شده^۲ از معنای فعل ارائه می شود و معنای فعل از رهگذر یک باز نمود معنایی ساختاری شده و چند لایه ای مشخص می شود که در آن ویژگی های عاملی^۳، علت و معلولی^۴، حالت^۵ و زمانی مربوط به رخدادی^۶ که فعل به آن اشاره می کند، باز نمود می شود و ویژگی های مورد بحث تا حدودی ناشی از عناصر معنایی موجود در ساختار معنایی افعال هستند. بنابراین برای تعیین باز نمود معنایی مناسب لازم است این عناصر از طریق تجزیه معنایی افعال مشخص گردند. [۹:۶].

در نظریه معنایی جکندوف و نیز نظریه های پیشنهادی مشابه از سوی لوین^۷ [۳۳]، لوین و ریپوپورت هووا^۸ [۳۸]، پینکر^۹ [۴۲] و گریم شاو^{۱۰} [۱۹]، مطالعه ساختار مفهومی افعال بر اساس تجزیه ی آنها به نقشهای مفهومی^{۱۱} نظیر [سبب شدن]^{۱۲}، [رفتن]^{۱۳} و [جهت یابی]^{۱۴} و... که به عناصر اولیه مفهومی معروف هستند، انجام می شود. و نیز بر اساس مقوله های مفهومی^{۱۵} همچون [رخداد]، [حالت]، [مکان]^{۱۶}، [مسیر]^{۱۷}، [شیء]^{۱۸} و... که بیانگر موضوعهای فعل هستند و سرانجام تعدادی حوزه های مفهومی^{۱۹} مانند مالکیتی^{۲۰}، تشخیصی^{۲۱}، زمانی^{۲۲} و... که هر کدام برای توصیف معنی جمله ها به کار می روند انجام می شود. برخی از عناصر اولیه مفهومی در بسیاری از حوزه ها دیده می شود و برای تشخیص آنها از هم از حوزه های مفهومی استفاده می شود. کاربرد دیگر این حوزه ها در مورد افعال چند معنایی می-

۱. semantic components

۲. agentive

۳. state

۴. Levin

۵. Pinker

۱۱. conceptual functions

۱۲. از آنجایی که این نقشها در زبان انگلیسی با حروف بزرگ نوشته می شوند، لذا به دلیل عدم این امکان در زبان فارسی به صورت پرننگ نشان داده شده اند.

۱۳. GO

۱۴. ORIENTATION

۱۵. place

۱۶. thing

۲۰. possessional

۲۲. temporal

۲. structured representations

۴. casual

۶. event

۸. Levin and Rappaport Hovav

۱۰. Grimshaw

۱۲. CAUSE

۱۵. conceptual categories

۱۷. path

۱۹. conceptual fields

۲۱. identificational

باشد. برای مثال GO_{loc} ، GO_{temp} ، GO_{poss} به ترتیب بیانگر تغییر موقعیت، تغییر زمان و تغییر مکان هستند. بدین ترتیب GO به عنوان عنصر اولیه مفهومی و زیر نوشته های آن بیانگر حوزه های مربوطه است.

در نظریه ی ساختار مفهومی، که مبتنی بر نقشهای اصلی شرکت کنندگان در عمل فعل می باشد، روابط یا نقشهای معنایی نه به عنوان عناصر اولیه بلکه به عنوان برچسب هایی برای جایگاههای موضوعی در نظر گرفته می شوند که نقش های معنایی اصلی موضوع ها در آن وارد می شوند. علاوه بر این موارد ساختار موضوعی و میزان موضوع پذیری فعل با توجه به معانی اصلی و بسط یافته آنها و نیز ویژگی های صرفی یا ساختارهای آنها به دقت بررسی می شوند تا باز نمود ساختاری کاملی از معنای هر گروه از افعال به دست آید [۱۷:۶].

به طور کلی هدف از تهیه باز نمودهای ساختاری شده از معنای فعل، پیش بینی هرچه بیشتر ویژگی های نحوی آن و کاهش اطلاعات حشو از مدخلهای واژگانی و در نهایت تدوین واژگان ذهنی^۱ است. هنگامی که طبقات دقیق فعلی بر حسب ویژگی ها و عناصر معنایی آنها مشخص شوند، می توان با استفاده از مجموعه ای از قواعد حشو، (یعنی قواعدی که ارتباط های منظم و قانونمند واژگی یا معنایی بین واژه ها را در واژگان نشان می دهند) تعمیم هایی برای هر گروه در نظر گرفت و تنها ویژگی های منحصر به فرد^۲ هر فعل (مانند ویژگی های واج شناختی، نحوی، معنایی و صرفی) را که قابل پیش بینی نیستند، در مدخل واژگانی آنها وارد نمود. واژگان ذهنی معمولاً به ذخیره ی واژگی موجود در ذهن اطلاق می شود و شامل اطلاعات واجی، صرفی، نحوی و معنایی (ونوشتاری) مربوط به واژه هاست. این واژگان به عنوان واحد اساسی در تولید و درک زبان در نظر گرفته می شود [همان].

در مورد ساختار موضوعی و نقش آن در ساختار مفهومی هم، ذکر این نکته ضروری است که با وجود ساختار موضوعی به عنوان باز نمود ویژگی های موضوع پذیری افعال، رفته رفته چارچوب زیرمقوله ای از مدخل های واژگانی حذف می شوند. علت آن است که، اطلاعات موجود در این چارچوب ها از روی ویژگی های معنایی و با مراجعه به اصول کلی و قواعد اتصال^۳ قابل پیش بینی است.

جایگاه های نقش های موضوعی نیز در ساختار مفهومی در خور توجه است. نقش های موضوعی در ساختار مفهومی به لحاظ صوری به عنوان جایگاه های موضوعی مخصوص تعیین می شوند. عامل^۴ به عنوان اولین موضوع ساختار مفهومی و کنش رو^۵ به عنوان اولین موضوع هر گونه از طبقه نقشهای

۱. mental lexicon

۲. linking rules

۳. theme

۴. idiosyncratic properties

۵. agent

حرکت و مکان^۱ تعیین می شود، هدف^۲ به عنوان موضوع نقش مفهومی^۳ [به]^۴ و منبع^۵ به عنوان موضوع نقش مفهومی [از]^۶ تعیین می شوند.

با توجه به آنچه گفته شد، ساختار مفهومی فعل enter (وارد شدن به)، در جمله ی ۱ در زیر آورده شده است.

۱) *The dog entered the room*

(۱)

[[[[[اتاق^۷ شیء]]] در^۷ مکان]] به^۷ مسیر]]، [[سگ^۸ شیء]] رفتن^۹ رخداد]]

ساختار مفهومی (۱) به این صورت خوانده می شود که سگ علت یک رخداد است که در یک مسیر معین به مکان مشخصی می رود. فعل enter طبق نظریه ی تجزیه ی واژگانی (اشتقاق یک واژه از مفاهیم سازنده ی آن، لیکاف^۸ [۵۹۹:۳۲]) که از دستاوردهای مهم زبان شناسی زایشی است، به واحدهای واژگانی تجزیه می شود که حاصل آن حاکی از این است که enter مسیر و مکان-نقش^۹ را واژگانی^{۱۰} می کند و آن نقشها را در خود در هم می آمیزد^{۱۱}. این کار مانع از آن می شود که حرف اضافه ی "به" نمود ظاهری پیدا کند و خود را در روساخت نشان دهد. ساختار (۱) همچنین دانش واژگانی یک گویشور انگلیسی زبان را از آن نشان می دهد و زمانی که دانش آموز فارسی زبان، زبان انگلیسی را به عنوان زبان دوم یاد می گیرد، به هنگام یادگیری افعال دارای حرف اضافه مستتر، نقشهای مسیری یا مکانی و گاهی هم هر دو را نادیده می-گیرد و این باعث اختلال در درک جملات می شود.

جکندوف [۱۸:۲۴] معتقد است که وجود ساختار مفهومی بسیاری از پیچیدگی های زبان را حل خواهد کرد و این ساختار را می توان به کلیه ی زبان های طبیعی در جهان تعمیم داد بدین علت که فرض وی بر این است که ساختار مفهومی باید توسط مجموعه ای از قواعد جهانشمول، محدود و فطری اداره شود. بر اساس همین ساختار مفهومی جکندوف، در این پایان نامه سعی بر آن است که باز نمود ساختار مفهومی-واژگانی افعال انگلیسی دارای حرف اضافه مستتر تعیین شود و هدف از تعیین چنین باز نمودهایی پیش بینی ویژگی های این افعال با بهره گیری از ویژگی های معنایی آنها و سپس حل مشکلات یادگیری

۱. location and movement functions
۲. goal
۳. conceptual function
۴. TO
۵. source
۶. FROM
۷. IN
۸. Lakoff
۹. path and place-function
۱۰. lexicalize
۱۱. incorporate

۱. goal
۴. TO
۶. FROM
۸. Lakoff
۱۰. lexicalize

زبان انگلیسی دانش آموزان فارسی زبان در ارتباط با این گونه افعال می باشد. بدین منظور این افعال بعد از استخراج از فرهنگ لغت Oxford، در نظام ساختار مفهومی- واژگانی طبقه بندی می شوند و سپس ویژگی ها و عناصر معنایی و ساختار مفهومی آنها مشخص خواهد گردید.

۱-۲-۳ روش تحقیق

در این پایان نامه از روش کتابخانه ای و میدانی استفاده می شود. بدین معنی که نخست با مراجعه به کتاب های مختلف، مخصوصاً کتاب های ارائه شده از سوی جکندوف و سپس جمع آوری مطالب در قالب فیش های تهیه شده، امکان تهیه ی بخش پیشینه و مبانی نظری فراهم می شود. در مرحله ی بعدی که از روش میدانی بهره می گیرد، افعال دارای حرف اضافه ی مستتر در قالب یک سری جمله های انگلیسی در اختیار دانش آموزان فارسی زبان نواحی چهارگانه ی کرج که ۱۰ درصد آنها به طور تصادفی انتخاب می شوند، قرار می گیرد. پس از جمع آوری داده ها که همان جمله های تولید شده از سوی این دانش آموزان می باشد، اقدام به تجزیه و تحلیل آنها می شود. تجزیه و تحلیل افعال دارای حرف اضافه ی مستتر بدین صورت است که این افعال با توجه به اصول معنی شناسی مفهومی- واژگانی و ساختار مفهومی پیشنهادی از سوی جکندوف پس از طبقه بندی و تجزیه معنایی به مؤلفه های سازنده تعیین می گردند.

۱-۲-۴ اهداف تحقیق

هدف از انجام این تحقیق بررسی و مطالعه ی علمی مشکلات یادگیری زبان انگلیسی دانش آموزان فارسی زبان که در این تحقیق به دانش آموزان کرجی محدود شده است، می باشد. یکی از این مشکلات در ارتباط با افعال دارای حرف اضافه ی مستتر می باشد که بیشتر دانش آموزان فارسی زبان با آن مواجه هستند. نگارنده در این پایان نامه بر آن است که این گونه مشکلات و خطاها را در چارچوب نظریه های جکندوف مطالعه کرده و راهکارهای مناسب در جهت رفع این گونه مشکلات و خطاها ارائه شود.

۱-۲-۵ پرسش های تحقیق

سوالات اصلی در این تحقیق این است که:

۱- مشکلات دانش آموزان فارسی زبان کرج در ارتباط با افعال انگلیسی دارای حرف اضافه ی مستتر به

هنگام یادگیری زبان انگلیسی چیست؟

۲- این مشکلات زاینده ی چه می باشند و از کجا نشأت می گیرند؟